

tikus rendjét követve vitathatták meg a felvetett kérdéseket.

ZSOLNAI GYÖRGY

(Fordította Vassy Zoltán, Typotex Kiadó, Budapest, 2007, 578 oldal, 4800 Ft)

CSOMA ZSIGMOND: *Nők a magyar szőlő- és borkultúrában*

Az utóbbi években a borkóstolókon, borfelismerési versenyeken, borlovagrendi ünnepeken egyre nagyobb szerephez jutnak a nők. Csoma Zsigmond neves borszakértő, agrártörténész, a Magyar Mezőgazdasági Múzeum főtanácsosa legújabb, album méretű kötetében éppen ezért kíván a nők szőlészeten, borászatban betöltött szerepével foglalkozni, hiszen, mint az előszóban is kiemeli, „egyre több nő forgolódik a boros szakmában, akik nemzetközi elismerést szereztek a magyar borászatnak a legmagasabb tudományosságtól, a nemzetközi borakadémikusságtól kezdve, a borászati üzemek vezetésén át a borlovagrendek tagságáig, sőt a kimondott női borlovagrendek alapításáig és a díjnyertes borok készítéséig”. De Csoma azt is joggal hangsúlyozza, hogy a borkóstolás területén kifinomult ízlé-

sük miatt gyakran eredményesebbek is a nők a férfiaknál. S mivel a szakirodalomban, illetve a történetírásban a nők szerepének bemutatása mindaddig háttérbe szorult, Csoma korábbi kutatásait, kötetinek anyagát is felhasználva ismerte-ti a nők korábbi és jelenlegi feladatait, szerepeit.

A bevezető részekben még valamennyi házimunkára kitér a szerző, részletesen bemutatva a nőtörténet-nőkutatás fejlődését, s ebből a szemszögből a gazdálkodásból és a család körüli házimunkából élő asszonyok helyzetét, valamint ennek a helyzetnek a történeti alakulását, szerepváltozását. A magyar történelem szempontjából különösen fontos a honfoglaló magyarok szőlő- és borkultúrájának, illetve az asszonyok ebben vállalt „gyűjtögető” gazdálkodásának ismertetése. A szerző a korszak mezőgazdaságának leírását bőséges néprajzi, földrajzi, ökológiai, kultúrtörténeti elemekkel teszi szemléletessé, s meg tudhatjuk, hogy a szőlőhegyi kép elemei — a szőlőhegyekkel együtt — a 12. század elejétől fokozatosan alakultak ki és kezdtek a maiakhoz hasonlítani a Kárpát-medencében.

Csoma kötetét olvasva kicsit az az ember érzése, hogy ebbe a munkájába mindent belerakott a szerző, ami a nők szerepéről eszébe jutott,

de az ebből eredő szerkesztési egyenetlenségek ellenére is jó olvasni például a szőlőfürtös Madonnákról, a szőlővédő szentekről, bár erről a témáról egy önálló könyvet lehetne publikálni. De a képszerkesztéssel is többször okoz a szerző fejtörést az olvasónak, például nem igazán érthető, hogy a Vahot Imre *Magyarföld és népei eredeti képekben* című 1846-os művéből származó, egy muzslai párt ábrázoló színes kép miért éppen a *Szőlőfürtös Madonnák* című fejezet végére került.

A következőkben Csoma egy korábbi kötetére (*Magyar füves- és gyógyborok*, 2007) építve ír a nászéjszakák és a gyógyítás borairól, a „bábák babonás füveiről”. Majd azokat a női névnapokat és kalendáriumi szokásokat veszi sorra, amelyeket a szőlőtermesztő vidékeken ünnepeltek meg, itt is felidézve egy korábbi kiváló kötetét, a 2004-ben megjelent *Történeti borkalendárium* kutatási eredményeit.

A kötet legfontosabb és legjobban illusztrált fejezete minden bizonnyal a szőlőben végzett női munkákat összefoglaló rész, amelyben a szőlő kapálásától, nyitásától, takarásától, a metszéstől és a zöldmunkáktól kezdve egészen a szüretig számos dologra kitér a szerző. Szóba kerül például az asszonyok által végzett kötözés, a csemege-szőlő szüretelése, csomagolása, a borszőlő szüretelése, Tokajban az aszúszemek válogatása, a szőlő pia-

ci árusítása, de részletesen bemutatja a kofák feladatait s mindennapi életét is. Kár, hogy nem ilyen részletességgel tárgyalja a pincék és borok körül végzett női munkákat, pedig korábban itt is fontos szerephez jutottak a férjük munkáját segítő asszonyok.

A kötet záró részében olvashatunk az asszonyi kontyalávalókról, az ürmősborokról, muskotályokról, aszúkról, a női borfogyasztás szokásairól, a női borlovagrendekről, a borbarát hölgyekről. Csoma Zsigmond legújabb kötetét — a szerkesztés hiányosságai ellenére — hasznos, élvezetes olvasmány, amit a szőlészek-borászok, valamint a művelődéstörténet iránt érdeklődők egyaránt haszonnal forgathatnak.

L. SIMON LÁSZLÓ

(*Agroinform Kiadó, Budapest, 2008, 188 oldal, ármegjelölés nélkül*)

Nyugat 100

Nos, ilyennek kell lennie egy kiállításnak, a Petőfi Irodalmi Múzeum Nyugat-tárlata mondhatni mintaszerű. Pedig a bemutatandó téma több szempontból is hálátlan, unalomig ismert, szinte már közhelykig koptatott kötelező tananyag, ráadásul ikonná merevedett alkotók egész sorával, mi újat lehetne róluk mutatni? Tartottam tőle, ám a vég-